

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 71

(2002–2003)

Om lov om endringer i lov 3. juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden og hviletiden på skip m.m. (EØS-tilpasning)

*Tilråding fra Nærings- og handelsdepartementet av 11. april 2003,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Hovedinnhold i proposisjonen

I proposisjonen fremmer Nærings- og handelsdepartementet forslag om endringer i lov 3. juni 1977 om arbeidstiden og hviletiden på skip. Endringene er en følge av at det under EØS-avtalen blir stilt nye krav til at fiskere skal ha regulert arbeids- eller hviletid. Disse kravene er fastsatt i direktiv 2000/34/EF av 22. juni 2000 om endring av direktiv 93/104/EF om visse aspekter ved organiseringen av arbeidstiden til å omfatte sektorer og virksomhet som er unntatt fra direktivet. I tillegg til at arbeids- og hviletid reguleres særskilt for fiskere i direktiv 2000/34 gjøres deler av direktiv 93/104/EF gjeldende for gruppen.

I proposisjonen fremlegges forslag om at Kongen skal ha fullmakt til å gi forskrifter med egne bestemmelser om arbeids- og hviletiden på fiske- og fangstfartøy. Kongen har videre fullmakt til å unnta visse grupper av personer på fiske- og fangstfartøy, eller visse fiske- og fangstfartøy eller grupper av fiske- og fangstfartøy.

Utkastet til forskrift om arbeids- og hviletid vil gjelde enhver som arbeider på norske fiske- og fangstfartøy uavhengig av hvorvidt vedkommende er eier eller medeier av fartøyet. Fisker som arbeider alene på eget fartøy er imidlertid unntatt fra forskriften. Forskriften skal bidra til å sikre arbeidsta-

kerne mot skade som kan oppstå ved tretthet. Ved tilrettelegging av arbeidet skal det tas hensyn til det generelle regelverk om arbeidsmiljø, sikkerhet og helse, men i tillegg oppstiller forskriften krav til at det skal tas særlig hensyn til den fare for sikkerhet og helse nattarbeidere og arbeidere som deltar i skiftarbeid utsettes for.

I utkastet til forskriften vil det bli det stilt krav til at årlig arbeidstid ikke skal overstige gjennomsnittlig 48 timer i uken. I tillegg er det, i samsvar med direktivet, oppstilt krav til gjennomsnittlig hviletid. Det bemerkes at arbeidstakere som utfører nattarbeid skal tilbys helseundersøkelse.

Det er videre skissert bestemmelser om at arbeids- og hviletid kan fravikes i tariffavtale. For de fartøy som ikke er omfattet av tariffavtale sikres fleksibilitet ved en bestemmelse om at det kan inngås avtale om bord om å følge de fravik som er gjennomført i tariffavtaler som er bindende for tilsvarende mannskapsgrupper og fartøy. Uavhengig av avtaleform skal fravik være av objektive eller tekniske grunner, eller av hensyn til arbeidets tilretteleggelse. Fravik skal videre så langt det er mulig følge de fastsatte normene. Forøvrig er Sjøfartsdirektoratet, så fremt det ikke strider mot internasjonal overenskomst som Norge er tilsluttet, forespeilet å kunne fatte vedtak om fravik fra forskriften.

Sjøfartsdirektoratet eller andre som er bemyn-

diget kan til enhver tid føre tilsyn om bord, eller kreve fremlagt opplysninger for kontroll av at forskriftens bestemmelser følges. Det bemerkes at det ikke er aktuelt å sette krav om arbeidstidsregistrering, men at det i enkelttilfeller ved mistanke om uregelmessigheter kan være aktuelt å kreve nærmere registrering.

I tillegg fremlegger proposisjonen forslag om en mindre presisering i lovens bestemmelser om hviletid. Forslaget innebærer ikke en materiell endring i loven.

I proposisjonen fremmer Nærings- og handelsdepartementet også forslag om en mindre endring i lov av 16. juni 1972 nr. 43 om ferie for fiskere.

2 Bakgrunnen for forslaget om arbeids- og hviletid for fiskere

Direktiv 2000/34/EF av 22. juni 2000 om endring av direktiv 93/104/EF om visse aspekter ved organisering av arbeidstiden til å omfatte sektorer og virksomhet som er unntatt fra direktivet omfatter hovedsakelig sektorer som allerede er dekket av bestemmelser i lov om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. av 4. februar 1977 nr. 4. Direktivets bestemmelser om arbeids- og hviletid for fiskere er imidlertid ikke dekket av norsk regelverk, og for å oppfylle våre forpliktelser etter EØS-avtalen er det derfor nødvendig med egen regulering for denne gruppen.

Formålet med direktiv 2000/34/EF er å styrke arbeidstakernes rettigheter med hensyn til helse og sikkerhet, herunder unngå at arbeidstakerne påfører seg selv eller andre skade som en følge av tretthet. Sentrale bestemmelser for å oppnå dette er regler om arbeids- og hviletid, men det oppstilles også regler om rett til helseundersøkelse for nattarbeidere og rett til ferie.

Fristen for gjennomføring av direktivet i norsk rett er 1. august 2003. Gjennomføring vil skje gjennom endring av lov 3. juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden og hviletiden på skip, slik at den gir adgang til regulering av direktivets arbeids- og hviletidsbestemmelser for fiskere gjennom forskrift. Det bemerkes at ved behandlingen av lov om endringer i lov 3. juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden på skip m.m. (Ot.prp. nr. 51, 2001–2002) ble det vedtatt å behandle arbeids- og hviletid for fiskere som egen sak (Inst.O.nr. 74, 2001–2002). Forslag til lov om endringer i lov 3. juni 1977, og utkast til forskrift som skal regulere arbeids- og hviletid for fiskere er følgende undergitt en samlet behandling og hørings-

runde. Det bemerkes at direktivets bestemmelser vedrørende helseundersøkelse herunder generelle retningslinjer for arbeidstakernes sikkerhet og helse vil gjennomføres i forskrift med hjemmel i Sjømannslov 30. mai 1975 nr. 18 § 40 nr. 4.

3 Endring av ferieloven for fiskere

Direktiv 2000/34/EF av 22. juni 2000 om endring av direktiv 93/104/EF om visse aspekter ved organisering av arbeidstiden til å omfatte sektorer og virksomhet som er unntatt fra direktivet artikkel 17 litra b og artikkel 7 i direktiv 93/104/EF inneholder bestemmelser om fire ukers årlig betalt ferie for fiskere. Fiskeres rett til ferie reguleres av lov av 16. juni 1972 nr. 43 om ferie for fiskere. Direktiv 93/104/EF gjelder alle fiskere mens ferieloven for fiskere i § 1 annet ledd unntar fra lovens virkeområde «fangstfartøy som deltar i fangst med flytende kokeri eller fra landstasjon som er beliggende utenfor riket». Det bemerkes at ingen i Norge for tiden verken har eller planlegger å sette i drift fangst fra fartøy eller landstasjon som nevnt i loven. Forslaget går ut på at ferielovens § 1 annet ledd oppheves for å oppfylle våre forpliktelser etter EØS-avtalen.

Av § 2 annet ledd i loven fremgår videre at »departementet kan, når særlige forhold gir grunn til det, fastsette unntak fra lovens regler for nærmere fastsatte grupper av personer». Direktiv 2000/34/EF er et minimumsdirektiv og eventuelle unntak som begrenser fiskeres rettigheter i forhold til loven vil kunne komme i konflikt med bestemmelser gitt i direktivet. Lovens § 2 annet ledd foreslås derfor opphevet. For øvrig anses det ikke å være motstrid mellom direktivet og ferieloven for fiskere.

Behovet for endringer i ferieloven for fiskere kom frem under høringen av forslag til lov om endringer i lov 3. juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden og hviletiden på skip. Det ble ansett som åpenbart unødvendig å sende den foreslåtte lovendring i ferieloven for fiskere på høring. Grunnen til at det anses overflødig er at ingen gruppe fiskere vil bli berørt av endringen da ingen i Norge har og heller ikke planlegger å sette i drift fangst fra fartøy eller landstasjon som nevnt i § 1 annet ledd. I realiteten har alle operative grupper fiskere i dag krav på fire uker ferie, men rent teknisk må § 1 annet ledd oppheves for å oppfylle ordlyden i direktiv 2000/34/EF. Det ble også vurdert som unødvendig å sende forslag om opphevelse av § 2 annet ledd på høring fordi endringen er til gunst for fiskere og således styrker fiskeres rett til fire ukers årlig betalt ferie.

4 Andre lands lovgivning

Danmark har i BEK nr. 516 av 21. juni 2002 om fiskeres hviletid gjennomført deler av direktiv 93/104/EF som endret ved direktiv 2000/34/EF. Forskriften inneholder bestemmelser om hviletid og straff.

I Sverige behandles forslag til endring i Lag (1998:958) om vilotid för sjömän. Forslaget som tar sikte på gjennomføring av de angjeldende direktiv innebærer en regulering av hviletiden for fiskere, samtidig som det åpnes for mulighet til å gjøre unntak fra loven i tariffavtaler.

5 Høringen

Notat med forslag til lov om endringer i lov 3. juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden og hviletiden på skip ble sendt på høring ved Sjøfartsdirektoratets brev av 10. september 2002. Brevet og høringsnotatet ble sendt til følgende instanser:

Det norske maskinistforbund
 Norsk Sjømannsforbund
 Arbeids- og Administrasjonsdepartementet
 Fiskeridepartementet
 Det Norske Veritas
 Fiskeridirektoratet
 Nærings- og handelsdepartementet
 Selfa Båt
 Quality Marine Surveyors
 Fiskebåtrederens Forbund
 Norges Fiskarlag
 Norsk Sjøoffisersforbund
 Sjøassurandørenes Centralforening
 Tromsø Maritime Skole
 Moen Slip AS
 Technimar AS
 Rådet for arbeidstilsyn på skip
 Lloyds Register of Shipping
 Træna Båtservice AS
 Nord Norsk Skipskonsult
 Fiskerirettdirektøren i Vågsøy
 Sosial- og helsedepartementet
 Aukra Videregående Skule
 Fiskerirettdirektøren i Øksnes
 Fiskerirettdirektøren i Aure
 Nordland Fiskerifagskole
 Fiskerirettdirektøren i Andøy
 Fylkesfiskarlaget Sør
 Fiskerisjefen i Skageragkysten
 Honningsvåg Fiskarlag- og videregående skole
 Norges Kystfiskarlag

Høringsfristen ble satt til 21. november 2002. Det bemerkes at høringsfristen er satt for at Norge skal

kunne oppfylle sine forpliktelser etter EØS-avtalen, men at det med utgangspunkt i det nære samarbeid som har vært mellom næringen og direktoratet i forbindelse med utarbeidelse av regelverket er ansett forsvarlig med en høringsfrist på 6 uker. Norges Kystfiskarlag fikk utvidet høringsfrist frem til 6. desember 2002.

Departementet har mottatt realitetsuttalelser fra følgende instanser :

Norges Kystfiskarlag
 Fiskebåtrederens Forbund

Følgende høringsinstanser ga uttrykk for at de ikke hadde merknader til forslaget:

Norsk Sjømannsforbund
 Sosial- og helsedirektoratet
 Arbeids- og administrasjonsdepartementet
 Det norske maskinistforbund
 Sjøassurandørenes Centralforening
 Fiskeridepartementet

5.1 Høringsinstansenes merknader til forslaget

Kommentarer fra Norges Kystfiskarlag

Norges Kystfiskarlag har gitt høringsuttalelse i brev av 21. november 2002, og 4. desember 2002. I førstnevnte brev uttales i forhold til lovforslaget:

«Norges Kystfiskarlag er ikke imot tiltak som bedrer sikkerheten for de som henter sin inntekt fra havet, og har ingen konkrete kommentarer til at fiske- og fangstfartøy omfattes av loven, og at det gis hjemmel til å innføre en særlig forskrift for fiske- og fangstfartøy.»

I brev av 4. desember 2002 gis følgende tilleggs-kommentar:

«Norges Kystfiskarlag har som et overordnet prinsipp at alle norske borgere på like vilkår skal ha rett til å utnytte ressursene i havet. En konsekvens av dette prinsippet er at den norske allmenningen, og de fiskeri som inngår i denne, skal være åpen for kystbefolkningen og kystfiskerne som gjennom generasjoner har hatt tradisjon på å utnytte og livberge seg av de til enhver tid tilgjengelige ressurser i havet. Norges Kystfiskarlag vil, under forutsetning av at lovendingsforslaget ikke medfører innskrenkning av denne retten, presisere at vi ikke er mot tiltak som bedrer sikkerheten for de som innhenter sin inntekt fra havet. Se ellers våre kommentarer i brev av 21.11.02.»

Når det gjelder utkastet til forskrift uttaler *Norges Kystfiskarlag* blant annet at man i tillegg til muligheten for å fravike ved tariffavtale skal gi en generell adgang til fravik i lovs eller forskrifts form

som ivaretar de mindre fartøyers interesser og mangfold.

Departementets vurdering

Departementet merker seg kommentaren fra Norges Kystfiskarlag, og tilføyer at den foreslåtte hjemmel ikke gir rett til å regulere hvordan ressursene i havet skal utnyttes. Forslaget fremmes som en følge av at Norge er forpliktet til å gjennomføre direktiv 2000/34 som regulerer arbeids- og hviletid på fiske- og fangstfartøy. Innenfor de rammer direktivet setter vil det bli tatt hensyn til norske interesser.

Når det gjelder merknadene til utkastet til forskriften bemerker departementet at det har vært en bredt sammensatt arbeidsgruppe med representanter fra næringen hvor også kystfartøyenes interesser har vært representert. Forslaget innebærer ikke at noen blir tvunget inn i en fagforening. Dessuten gir utkastet til forskrift en generell adgang til at Sjøfartsdirektoratet kan gjøre fravik når det er sikkerhets- og helsemessig forsvarlig og ikke strider mot internasjonal overenskomst som Norge er tilsluttet.

Kommentarer fra Fiskebåtrederens forbund

Fiskebåtrederens forbund gir en samlet uttalelse til forslag til lov om endringer i lov om arbeidstiden og hviletiden på skip og utkast til forskrift om arbeids- og hviletid på fiske- og fangstfartøy hvorav følgende refereres:

«Fiskebåtrederens Forbund vil berømme Sjøfartsdirektoratet og Næringsdepartementet for å føre en åpen og god dialog med næringsorganisasjonene gjennom hele saksgangen. Denne gode dialogen mener vi har medført at vi er i ferd med å få en regulering av arbeids- og hviletiden som er mulig å tilpasse til de svært forskjellige driftsmønstrene i den norske fiskeflåten. Fiskebåtrederens Forbund har ført forhandlinger med våre tre avtalemotparter i tariff-sammenheng, og partene har lyktes med å oppnå enighet om nødvendige fraviksbestemmelser i tariffavtalene. Disse vil bli implementert i tariffavtalene ved neste revisjon, dvs. fra 1. april 2003, altså fire måneder før implementeringen skal være gjennomført i henhold til direktiv 2000/34. Fiskebåtrederens Forbund har deltatt i arbeidsgruppen som utarbeidet forskriftsforslaget, og har ingen merknader til de forslag som er fremmet i høringen.»

6 Administrative og økonomiske konsekvenser

Lovforslaget gir hjemmel til å utarbeide et regelverk som for myndighetene kan ha budsjettmessige konsekvenser i forhold til kontroll. Angjeldende direktiv oppstiller ikke krav om arbeidstidsregistrering om bord, og det vil ikke være aktuelt å oppstille særkrav om dette. Ansvarlig myndighet vil imidlertid kunne kreve fremlagt de opplysninger som er nødvendig for kontroll. Slike opplysninger kan fremgå av dagbok, men ved mistanke om uregelmessigheter kan det i enkelttilfeller være aktuelt å kreve nærmere registrering om bord på noen fartøy. Det antas ikke å oppstå økonomiske konsekvenser av betydning i forhold til slik kontroll.

For øvrig åpner direktivet for en regulering av arbeids- og hviletid i tariffavtaler. Denne fleksibiliteten anses viktig under hensyn til kostnadseffektiv og rasjonell drift av fiskeflåten, og innebærer at eventuelle negative virkninger av regelverket ikke antas å oppstå. Hva angår administrative konsekvenser for næringen bemerkes at det vil være overlatt det enkelte rederi eller den enkelte skipsfører å finne løsninger for egenkontroll av arbeids- og hviletid. Dette gjør det mulig å finne effektive løsninger tilpasset fartøyet, noe som bidrar til at administrative konsekvenser minimaliseres.

Forslaget om å oppheve § 1 annet ledd og § 2 annet ledd i lov 16. juni 1972 nr. 43 om ferie for fiskere vil ikke ha noen administrative eller økonomiske konsekvenser.

7 Merknader til forslaget

7.1 Merknader til endringene i arbeidstidsloven

Til § 1

I § 1 første ledd presiseres at kun lovens §§ 1 a og 2 nr. 4 skal gjelde for fiske- og fangstfartøy. Det kommenteres at forslaget ikke har tatt utgangspunkt i lovens anvendelse av begrepet «sjøfolk». Dette begrepet anvendes ikke i forhold til arbeidstakere om bord på fiske- og fangstfartøy og er egnet til å skape misforståelser hva angår hvem som er omfattet. Det er for øvrig ønskelig at den nærmere avgrensning av hvilke grupper som skal omfattes skjer gjennom forskrift. Dette sikrer nødvendig fleksibilitet blant annet i forhold til den avgrensning som må finne sted i forhold til arbeidstakere under 18 år jfr. forskrift av 25. april. 2002 om arbeid og utplassering av ungdom på norske skip og enefiskere. Defi-

nisjonen av fiske- og fangstfartøy i § 2 nr. 4 konkretiserer hvilke fartøy som kan omfattes av forskriften.

Til § 1 fjerde ledd nr. 4.3. og nr. 4.4.

Bestemmelsene oppheves. Av hensyn til regelverkets systematikk er det riktig å definere lovens virkeområde i forhold til fiske- og fangstfartøy i § 1 første ledd, hvor det positivt angis hvilke bestemmelser i loven som skal gjelde for denne gruppen. Gjennom forslaget § 2 fjerde ledd videreføres § 1 nr. 4.3 og 4.4 i definisjonen. Opphevelsen må videre sees i sammenheng med § 1 femte ledd. Denne bestemmelsen er ikke ment å omfatte arbeidstakere om bord på fiske- og fangstfartøy.

Til § 1 a

Denne bestemmelsen gir hjemmel for å regulere arbeids- og hviletid på fiske- og fangstfartøy i forskrift. De særlige forhold som gjør seg gjeldende i forhold til arbeids- og hviletid om bord på fiskefartøy tilsier at dette bør reguleres særskilt i eget regelverk. Bestemmelsen sikrer for øvrig nødvendig fleksibilitet i forhold til rask gjennomføring av eventuelle endringer særlig tilpasset næringens behov. I denne forbindelse bemerkes at det samarbeid som har vært mellom Sjøfartsdirektoratet og næringen i forbindelse med utarbeidelse av forslag til regelverk for gjennomføring av direktivet, har vist seg vellykket i forhold til å sikre løsninger tilpasset hele næringen.

Til § 2 fjerde ledd

Bestemmelsen definerer fiske- og fangstfartøy i samsvar med den alminnelige forståelsen av begrepet. Det bemerkes at vi ikke har rene fabrikkskip i Norge, men at noen fiskefartøy anvendes i kombinasjonsdrift. Det er derfor funnet riktig å inkludere fartøy som er bestemt til tilvirkning av fiske- eller fangstprodukter i definisjonen. Hvis en i motsatt fall utelater denne gruppen, vil det være nødvendig å la disse bli omfattet av de bestemmelser som er nedfelt i lov om arbeidstiden og hviletiden på skip i de tilfeller fartøyet anvendes som fabrikkskip. En slik løsning innebærer at fartøy med kombinasjonsdrift vil omfattes av to ulike regelsett hva angår regulering av arbeids- og hviletid. For øvrig gjør samme hensyn seg gjeldende i forhold til fabrikkskip som

de fartøy som utfører ordinær fiske- og fangstvirksomhet.

Øvrig forslag til endring i lov 3. juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden og hviletiden på skip

Til § 12 tredje ledd:

Lov om arbeidstiden og hviletiden på skip ble endret ved lov 28. juni 2002 nr. 60. Det har i ettertid vist seg at en formulering i § 12 tredje ledd skaper misforståelser, og det er derfor ønskelig å presisere ordlyden. Slik bestemmelsen er formulert i dag kan den gi forståelsen av at den bare gjelder sjøfolk om bord på skip med vaktordning. Dette er ikke riktig da bestemmelsen gjelder vaktgående personell. Bestemmelsen er i samsvar med «Nærmere bestemmelser og veiledning vedrørende normer for opplæring, sertifikater og vakthold for sjøfolk (STCW-koden)» som er vedlegg til «Den internasjonale konvensjon om normer for opplæring, sertifikater og vakthold for sjøfolk, 1978 med endringer i 1995 (STCW 1995)» Avsnitt VIII/1.3. Angjeldende bestemmelse gjelder vaktgående personell uavhengig av om arbeidsordningen om bord er skiftordning eller vaktordning.

Forslaget innebærer ikke en materiell endring i bestemmelsen, og har ikke vært sendt på høring.

7.2 Merknader til tidspunktet for ikrafttredelse

Direktiv 2000/34/EF trer i kraft 1. august 2003. Av hensyn til våre forpliktelser etter EØS-avtalen må de foreslåtte endringene derfor tre i kraft før dette tidspunkt. Av hensyn til næringens behov for å tilpasse seg nytt regelverk foreslås ikrafttredelse senest 30. juni 2003.

Nærings- og handelsdepartementet

t i l r a r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i lov 3. juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden og hviletiden på skip m.m. (EØS-tilpasning).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 3. juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden og hviletiden på skip m.m. (EØS-tilpasning) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i lov 3. juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden og hviletiden på skip m.m (EØS-tilpasning)

I

I lov 3. juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden og hviletiden på skip gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Loven her gjelder med de nedenfor nevnte unntak arbeidstid og hviletid for sjøfolk som utfører arbeid i skipets tjeneste eller for øvrig om bord eller annet sted i henhold til pålegg av overordnet. *For fiske- og fangstfartøy gjelder bare lovens §§ 1 a og 2 fjerde ledd.*

§ 1 nr. 4.3. og nr. 4.4. oppheves.

Ny § 1 a skal lyde:

Kongen gir forskrifter med egne bestemmelser om arbeids- og hviletiden på fiske- og fangstfartøy. Forskriften kan bestemme at den ikke får anvendelse for visse grupper av personer på fiske- og fangstfartøy, eller visse fiske- og fangstfartøy eller grupper av fiske- og fangstfartøy.

§ 2 nr. 4 skal lyde:

4. fiske- og fangstfartøy: fartøy som ervervsmessig benyttes til å fange levende ressurser i havet, el-

ler som fører egen fangst alene eller i forbindelse med andres, eller fartøy som er bestemt til tilvirkning av fiske- eller fangstprodukter, når de brukes til dette eller til føring av egne fangstprodukter, alene eller i forbindelse med andres.

§ 12 tredje ledd skal lyde:

For sjøfolk *som går vakter* trenger ikke bestemmelsene i første og annet ledd overholdes i tilfelle av en nødsituasjon eller arbeid som følge av en øvelse eller andre overordnede driftsforhold.

II

I lov 16. juni 1972 nr. 43 om ferie for fiskere gjøres følgende endringer:

§ 1 annet ledd oppheves.

§ 2 annet ledd oppheves.

III

Denne loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Vedlegg 1

Forskrift om arbeids- og hviletid på fiske- og fangstfartøy

Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet med hjemmel i lov 3. juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden og hviletiden på skip § 1 a, Sjømannslov 30. mai 1975 nr. 18 § 40 nr. 4, jf. Kgl.res. av 31. januar 1986 nr. 221. Jf. EØS-avtalens vedlegg XVIII nr. 28 (direktiv 93/104/EF endret ved direktiv 2000/34/EF).

§ 1 Formål

Forskriften skal sikre at arbeidstakernes sikkerhet og helse beskyttes mot skade som oppstår eller kan oppstå ved for lang arbeidstid, for lite hvile eller ved uregelmessig arbeidstid.

§ 2 Virkeområde

Med mindre annet følger av denne forskrift skal den gjelde for enhver som arbeider på norske fiske- og fangstfartøy, og som ikke bare arbeider om bord mens fartøyet ligger i havn.

Denne forskrift gjelder ikke for arbeidstaker som er alene om bord på eget fiske- og fangstfartøy.

For arbeidstakere under 18 år gjelder særbestemmelser i forskrift 25. april 2002 nr. 423 om arbeid og utplassering av ungdom på norske skip.

§ 3 Definisjoner

I denne forskrift menes med:

1. **Arbeidstid:** den tiden hvor arbeidstakeren skal utføre arbeid i forbindelse med skipets drift.
2. **Fiske- og fangstfartøy:** fartøy som ervervsmessig benyttes til å fange levende ressurser i havet, eller som fører egen fangst alene eller i forbindelse med andres, eller fartøy som er bestemt til tilvirkning av fiske- eller fangstprodukter, når de brukes til dette eller til føring av egne fangstprodukter, alene eller i forbindelse med andres.
3. **Hviletid:** et sammenhengende tidsrom av en varighet på mer enn en time som ligger utenfor arbeidstiden.
4. **Nattarbeid:** arbeid som utføres i tidsrom mellom kl. 00.00 og 07.00.
5. **Nattarbeider:** arbeidstaker som utfører minst 3 timer av sin daglige arbeidstid som nattarbeid, eller som forventes å utføre inntil 20 prosent av sin årlige arbeidstid som nattarbeid.

§ 4 Plikter

Rederiet og skipsfører skal sikre at bestemmelsene i denne forskrift blir fulgt.

Enhver arbeidstaker plikter å medvirke, herunder følge påbud og instruksjoner fra rederi og skipsfører, for å sikre at bestemmelsene i forskriften blir fulgt.

§ 5 Fravik

Sjøfartsdirektoratet kan, når det er sikkerhets- og helsemessig forsvarlig, og ikke strider mot internasjonal overenskomst som Norge er tilsluttet, fatte vedtak om fravik fra denne forskrift. Direktoratet kan fastsette særlige vilkår ved slikt vedtak.

§ 6 Generelle retningslinjer

Ved tilretteleggelse av arbeidet skal arbeidstakernes sikkerhet og helse ivaretas i samsvar med forskrift 4. august 2000 nr. 808 om arbeidsmiljø, sikkerhet og helse for arbeidstakere på skip. Det skal tas særlig hensyn til den fare for sikkerhet og helse nattarbeidere og arbeidere som deltar i skiftarbeid utsettes for.

§ 7 Arbeids- og hviletid

Den alminnelige arbeidstid skal ikke overstige 48 timer i uken beregnet som et gjennomsnitt i en periode som ikke skal overstige 12 måneder.

Hviletiden skal være minst 10 timer i løpet av en hvilken som helst periode på 24 timer, og 77 timer i løpet av en hvilken som helst periode på 168 timer.

Hvileperioden kan deles i to perioder hvor den ene skal være minst 6 timer. Tidsrommet mellom to hvileperioder skal ikke overstige 14 timer.

Skipsfører kan kreve at arbeidstagerne utfører det antall arbeidstimer som er nødvendig for den umiddelbare sikkerhet til fartøyet, personer om bord, redskaper, eller lasten, eller for å komme

andre fartøy eller personer i havsnød til unnsetning.

§ 8 Nattarbeid

Arbeidstakere som utfører nattarbeid skal tilbys egnet helseundersøkelse. Helseundersøkelsen skal utføres før arbeidstaker begynner arbeidet, og deretter med regelmessig mellomrom. Lege avgjør hyppigheten av og innholdet i undersøkelsen, på bakgrunn av arbeidstakerens helsetilstand og de belastninger vedkommende utsettes for. Rederiet dekker kostnadene ved helseundersøkelsen.

Når det er nødvendig av hensyn til arbeidstakerens helse skal arbeidstaker om mulig omplasseres til annet arbeid som ikke innebærer nattarbeid.

§ 9 Fravik ved tariffavtaler

Bestemmelsene i § 7, første til tredje ledd kan fravikes i bindende tariffavtale. Fravik kan være av objektive eller tekniske grunner, eller av hensyn til arbeidets tilretteleggelse. Fravik skal, så langt det er mulig, følge de fastsatte normene, men det kan tas hensyn til hyppigere eller lengre fritidsperioder, eller til sikring av kompensierende fritid.

Om bord på fartøy som ikke er omfattet av tariffavtale, kan det inngås skriftlig avtale om å følge de fravik fra denne forskrift som er gjennomført i tariffavtaler som er bindende for tilsvarende mannskapsgrupper og fartøy.

§ 10 Tilsyn

Sjøfartsdirektoratet eller andre som er bemyndiget kan til enhver tid føre tilsyn om bord, eller kreve fremlagt opplysninger for kontroll av at forskriftens bestemmelser følges.

§ 11 Straff

Overtredelse av denne forskrift straffes med bøter i henhold til Alminnelig borgelig straffelov 2. mai 1902 nr. 10 § 339, dersom ikke strengere straff komme til anvendelse i henhold til annen lovbestemmelse.

§ 12 Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft 1. august 2003.

